

LITERA

ANUL I. Nr. 3

DECEMBRIE 1938

Director: FANE GEORGE PAJIȘTE

S U M A R U L :

ȘTEFAN CODREȘ:	Europa și plânge și râde!
AL. STAMATIAD:	Din flautul de jad (versuri)
EUGEN VICTOR POPA:	Un om sta sub felinar
CORNEL SAV:	Câmpeni (versuri)
D. IOV:	Epigrame
PROOR:	Epigrame
ION MARA:	Legenda de Crăciun (versuri)
IRIMESCU PYR:	Singurătate (versuri)
GH. ATANASIU:	Doamna Rachelă Grün
STELIAN SEGARCEA:	Inflorise dragostea (versuri)
ION I. POGANA:	Figuri arădane: Dr. Ioan Suci
ION POTOPIN:	Cântec din inima pădurii (versuri)

CRONICI:

DR. IOAN DUMA:	Cronica științifică
ȘTEFAN CODREȘ:	Cronica literară și teatrală
V. IFTODE:	Cronica muzicală și cronica plastică
T. PETRILLA-SLĂTINEANU:	Cronica cinematografică

REVISTE:

FANE GEORGE PAJIȘTE:	Revista Fundațiilor Regale, Revista Symposion, Vremea, Revista scriitoarelor și scriitorilor Români
----------------------	---

Cărți, reviste, și ziare primite, Informații literare.

REDAȚIONALE

- Manuscrisele nepublicate, nu se înapoiază, dar nici nu se ard; vor fi păstrate în arhiva revistei. Posteritatea, e posibil, să mai afle un cuvânt de spus pentru ele.

ADMINISTRATIVE

Lămuriri

- În numele revistei nu se fac încasări decât cu chitanțe verificate de directorul revistei. O chitanță neverificată este neavenită.

Aviz

- Rugăm pe onorații noștri abonati și pe cei ce achită revistei noastre vre'o sumă, că de la 101 lei în sus, să nu primească nici-o chitanță, dacă n'are aplicat pe ea un timbru fiscal de 3 lei și un timbru de aviație de 2 lei.

SCHIMBURI

- Dorim schimb cu toate revistele și toate ziarele din țară.

LITERA

Europa și râde și plânge!

Cu toată puterea de iscoditor înțelept, îți este cu neputință să pătrunzi misterul evenimentelor petrecute cu opt luni în urmă, și să-ți dai verdictul pentru o anume cale — ca cea mai accesibilă oricărui popor, sau să indici pe cea care deține mărul discordiei și deci periculoasă pentru oricine ce-ar încerca să se avânte pe cărarea ei.

Oracolul cu renume mondial, vizionarul cel mai seducător, nu mai poate fura mințile nici măcar ale poporului ce este plasat de către secolii civilizației, mult înapoiat, făcându-l *servul și maniacul* unei ideologii, fie ea de orice natură și aparținătoare a unei inteligenți sclipitoare.

Sufletul europeanului de azi e subjugat — *neîncrederii și nesigurăranței, nu a zilei, ci a momentului.*

Europeanul de azi și râde și plânge!

Dictatorii, cari conduc și cari sunt arhicunoscuți, pe zi ce se manifestă nu dovedesc altceva, decât capriciul de care sunt stăpâniți.

„Capriciul” sunt ei însuși, principiile, precum și acțiunile ce desfășoară.

Când crezi că — sub razele binefăcătoare ale unei primăveri frumoase — îți se va descreși fruntea, atunci durerea crește cu intensitate, încrețiturile se adâncesc mai mult, mai cu înfrigurare.

Dornici să repare trecutul, se strâng de zor, nu știu în ce oraș al nu știu cărei țări, pentruca prin bună înțelegere — discutând și propunând — să dea lumii liniștea de mult așteptată, liniștea ce va exprima de acum înainte, progres în toate cadrele de activitate ale societății umane.

Timpul de ușurare și revenire la normal este scurt, căci a doua zi îți strângi în pumni, văzând substratul ce l-a avut *conferința* cea menită să repare *greșala înaintașilor, pe care — spre mărirea lor — au petcutuit-o cu sânge scump.*

Când crezi că s'a îndepărtat cu adevărat echivocul unei hotărâri, ră-

mâi locul în fața enigmei ce ți se deschide ca o gură de uriaș. Nesiguranța momentului ia din nou proporții de nebănuț.

Ei fiind aceia ce nu-și înțeleg gândurile temându-se de ei însuși, din nou se strâng, în alt oraș și altă țară, pentru ca toată efervescența să se reducă la a picură din tămăduitorul unt-de-lemn mai întâi pe propriile rane decât pe ale acelor ce supurează mai cu venin, ale conducătorilor, ce nu voesc decât liniște.

Nu trece mult și altă dorință, altă atitudine, altă înțelegere, alte intervenții de capete geniale, a căror prezență este echivalentă cu o nouă complicație de situație, cu o prelungire de neînțelegere și neliniște, între popoare.

Aceștia sunt „muritori” reprezentativi ai conferințelor de azi, ce caută a reda pacea. Acestea sunt conferințele care i-a strâns la un loc, de-asupra cărora tronează cea dela München, ce sfidează pe cei ce-au călcat în picioare pe om și compătimeste, dându-le dreptatea cerească, acelor ce s'au sacrificat pentru legea creștinească.

Conducătorii ce trăesc sub impresia că vor fi urmați de cei pe care-i conduc, la acțiuni anti-omenești, nu fac decât să se complacă în asemenea crezuri, până în momentul ce vor trage sabia, o vor flutura-o tăind aerul, ca în cele din urmă, să-i fie victima, ca oricare nepriceput, ce n'a știut s'o mânue la *timp* și în folosul omenirii.

S. Cordeș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din flautul de jad

— Traduceri din poezia chineză —

Revedere

Tânăr încă, am părăsit casa,
In care, acum, mă 'ntorc împovărat de ani.
N'am uitat graiul plin de farmec al satului nostru,
Cu toate că tâmplele au început să-mi albească.
Copiii mei mă privesc fără să mă recunoască,
Și parcă surâsul lor mă 'ntreabă:
„Din ce țară vii, călătorule?“

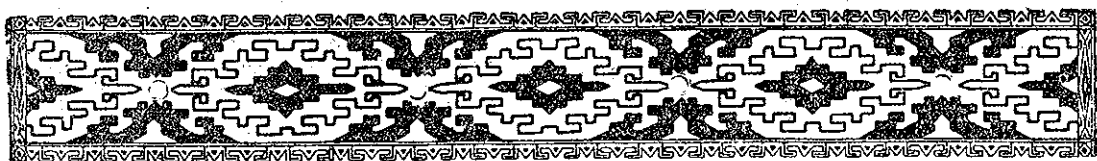
Sub bătrânii pini

Din arbori verzi se lasă o pânză de umbră
Care-acoperă totul în jurul meu.
Mușchiul, sub această umbră, e din zi în zi mai bogat;
Totdeauna proaspăt și fără praf.
Cu capul gol, stau întins sub bătrânii pini,
Și 'n fața ochilor mei care privesc în zare,
Se perindă unul câte unul,
Oamenii celebri din timpurile trecute.

București, Dec., 1938.

Al. T. Stamatiad

UN OM STA SUB FELINAR

de Eugen Victor Popa

Intrând în cameră aveai impresia identică intrării într'un cavou. Pereții erau tapetați în intregime cu negru, pânza cernită intinzându-se și pe tavan, era intreruptă de fâșii de lumină, acolo unde se bănuiau geamurile, iar singură mobilă din cameră era un catafalc, peste care era așezat un sicriu enorm. De cele două laturi ale catafalcului erau infipte luminări electrice cari prin poziția lor completau mascarada funebră. Ciudatul proprietar al acestei camere avu însă și fantezia să brodeze la creștetul catafalcului, pe postavul cernit, un craniu hidos, vederea căreia îți dădea, în momentele cele mai lucide, fiori reci.

Nimic nu da deci impresia că aceasta cameră ar fi locuită ba ceva mai mult, că noapte de noapte, mai bine spus zi de zi, cineva doarme câteodată mai sbuciumat de cele mai multe ori calm, sfidând decorul macabru demn de o nuvelă de Edgar Allan Poe, satisfăcându-și prin aceasta capriciul bizar și teama maladivă de moarte.

Oamenii simt câteodată nevoia, atunci când își pierd echilibrul intern, să se înconjoare cu o atmosferă, care altora poate să le pară anormală, lipsită de senz, ca numai prin aceste artificii să-și păstreze un rest de echilibru. Proprietarul acestei camere, Sorin Petreanu, și-o mobilase astfel, atât dintr'un capriciu de om fără ocupațiune, deci plictisit, dar și din invincibilă teamă ce o simțea tot mai aproape poate fiindcă avea prea mult timp liber și prea laș să îndrăznească a privi cu curaj adevărul în față.

Oamenii sănătoși într'un moment tragic al vieții lor spun foarte calm: voi muri, dar nu cred ceeace spun. Moartea li-se pare ce e drept ceva inevitabil, dar cu o scadență atât de îndepărtată și de incertă, încât nici nu cred serios în verosimilitatea ei. În urma acestor cuvinte își vor relua cu ușurință treburile lor cotidiene, uitând repede actualitatea celor două cuvinte rostite pe un ton melodramatic. Petreanu era însă unul din aceia cari au destinul trist de a simți în fiecare moment actualitatea tragică a morții, senzație care îi anihila orice încercare de evadare din cadrul strâmt al groazei permanente, de integrare într'o viață care i se refuza. Nimic nu-l interesă, fiindcă nimic nu-l lega de existența cotidiană. Dacă poate ar fi fost obligat să muncească, ca zi să-și închidă existența într'un birou prăfos în care lumina ar fi străbătut timid prin geamurile nespălate, dacă trebuia ca'n ritmul mecanic a mii de motoare să-și scuipe vloga din plămânul ros, dacă în serile reci de iarnă ar fi fost așteptat într'o cameră de mahala de cineva care își puna toată speranța existenței în persoana lui, atunci poate ar fi înfrânt temerar teama de moarte, s'ar

fi sbuciumat până în clipa când cu ultimul scuipat de sânge ar fi trecut dincolo, în domeniul de care, doar instinctiv, fiindcă nu avem o conștiință limpede, ne ferim cu toți. Dar Sorin Petreanu nu făcea nimic din toate aceste și trecea prin viață prea superficial, ca să-l poată captiva ceva, doar pentru moment, să uite rânjetul hidos al capului descărnat.

Atunci când ne lipsește tonicul sbuciumului cotidian, destinul ne ingenunchie cu mult mai ușor și singura dorință din bogatul bagaj cu care ne înarmează natura, era de a se obișnui cât mai repede cu desnodământul fatal. De aceia după zile și zile de sbucium inutil, de gândire concentrată, când plutea între invincibila chemare chemare a vieții și tulburarea morții, se hotărî spontan, — așa cum ne hotărâm spontan la o răscruce a vieții, — să-și transforme dormitorul în cavnu.

Din acel moment s'a considerat mort și nici nu era în realitate altceva.

O floare cu lujerul rupt poate încă zile dearându-l să înviorizeze atmosfera unei camere cu farmecul petalelor sale colorate, cu parfumul irisat, dar floarea nu mai e voie, ci vlăstar rupt, mort, care nici odată nu își va mai trage seva caldă din pământul negru.

Era în această hotărâre o reminiscență a lecturilor din timpul pubertății, când inexplicabilele senzații erotice trezesc în noi dorințe groazei, dar era și un mitridatism lucid. Voia împăcarea cu gândul morții deși nu beneficia cu nimic din partea vieții, prin obsesia veșnică a cadrului funerar, prin acea voluntară închidere în lemnul coșciugului. Spera ca atunci când, zi de zi se va înconjura cu pânza cerită și văzând capul mort luminat de lumina cadaverică și albastră a becurilor electrice i-se va înocula nebănuit și puternic realitatea inevitabilă a morții. Voia ca acest cadru să însemneze un memento puternic, ceva mai mult singura realitate, ca atunci când își va scuipa ultima frântură de suflet cu ultimul strop, să plece calm, așa cum știau să moară anticii stoici, cari înconjurați de natura darnică și luxuriantă, păraseau fără regret imaginea mincinoasă a vieții de humă.

Sub stăpânirea acestui gând ducea o existență izolată și paradoxală. Dispăru totul ce constituia viața sa anterioară și dispăru el însuși din aceia viață. Din ziua în care se hotărâ pentru viața stranie și macabră, nu se scula decât noaptea și hoinărea dealungul străzilor, iar ziua cu stolurile trase, dormea în coșciugul destinat de pat.

De aceia ziua nu o mai cunosc decât din amintiri, deși câteodată un regret vag îi redesteaptă nostalgia razelor solare pline de o luminoasă veselie, dar imediat privirea îi aluneca pe hârca luminată cadaveric și frica morții înlocui amintirea razelor. Ar fi dorit, ca în ceasurile când bătătoria cu pași rari caldarâmii străzilor să fie câte odată măcar preocupat de problemele cari la o anumită vârstă ni se par atât de capitale. N'a fost nici odată un element strălucitor în școală, poate și prin faptul că avea totul la dispoziția sa și totuși se lăsa adesea întrebat în discuțiuni metafizice. Senini căutau să rezolve chestiuni de mare importanță, ca aceia a vieții viitoare, a morții, a fericirii și atâtea altele. S'a bănuit echilibrat și superior tuturor prejudecăților, iar acum când ar trebui să infrunte un lucru doar atât de mic cum este moartea unui om, o simplă transformare de materie, cum enunțau sentențios în atâtea rânduri, si-au pierdut întreaga fire.

Dar, aceste tardive regrete nu-l puteau deruta dela calea apucată prea apatic pentru a trăi, prea desarmat pentru a lupta, Sorin Petreanu își reduse întreaga existență la plimbările nocturne pe străzile capitalei, între miezul nopții și începutul zorilor.

* * *

Intr'o dimineață când își purtă alene pașii spre casă, gol de gânduri, simți o ciudată și neobișnuită enervare. Nimic nu părea să se petreacă, dar era ceva în atmos-

fera cețoasă de dimineață ce îi dădea conștiința unui eveniment nou. Toate însă erau ca și până atunci, câteva stele răzlețe sclipeau timid pe bolta înegrită, iar lămpile luminau de a lungul străzilor cu acelaș calm. Rar, foarte rar, o mașină trecea grăbită tăind cu formele aerodinamice strada, dar simțea că dimineața cu aparențe atât de comune, se petrecea ceva deosebit de restul zilelor.

În dimineața aceea sosi primăvara.

Era deja în dosul geamurilor de crep când razele, după cari tânjea câte odată atât de timid, chemau biruitor totul la viață și în timp ce el se trudea zadarnic să adoarmă, nebănuind din afară, străzile s'au umplut de lume gălăgioasă și exuberantă, care se grăbea în grădini, ca pe aleele nisipoase să simtă pe deplin pulsația grăbită și ahtiată a sângelui. Solitarul din camera învăluită în crepul negru nu bănuia că neliniștea sa provine din aceia orgie de simțire, de parada de erotism ce domnea în oraș. Tineri cu imaginația înfăntată și chipiul de școlari tras pe o sprânceană, priveau la femeile cochete și cu anii mai în vârstă, fredonând ultimele arii sentimentale și idiot de siropoase, sau comentau în grup și scabros, dându-și aere mature, anumite caracteristice feminine, până la bătrâni senili cu chelia lucioasă sau părul pomădat, în goană după micile modiste gureșe și cu simțul precoce al banului, totul și toate păreau transformate caraghios și grotesc ca o parodie muzicală după austeră simfonie. Doar câțiva, puțini, cu simțurile tocite de ambiția nesfârșită, în aierul somnolent al bibliotecilor sau acidulat al laboratoarelor, într'o erasmică izolare de viață căutau să înăbușe în orgoliul lor nemăsurat de a se număra printre cei puțini aleși, aceia irestibilă și sălbatecă chemare a naturii. Ca stafiile însă, în poveștile din copilăria noastră, aceasta chemare s'a furișat prin gaura cheii și în camera sa. Căci, deși rânjetul în reflexul luminilor era tot atât de livid, iar prin fâșiile unde se bănuiau geamurile lumina era tot atât de slabă, somnul care în atâtea rânduri curmă clipele de groază, întârzie să vie. Voia mai mult ca de altă dată să se adâncească în somnul liniștitor ca până în momentul când inserarea va cuprinde lumea, în aceasta dimineață a neliniștilor, să doarmă nepăsător ca într'un cavou- între pereți de lemn ai sicriului.

Nervos, cum nu se știa de mult, luă o pastilă de somnalină și în scurt timp adormi așa cum dormise într'un somn greu. Târziu când intră servitorul să stingă lumina și privi atât capul din sicriu, cât și capul brodat pe pânza neagră, ambele luminate de becurile albastre, constata cu indiferență că între ele era deja prea puțină deosebire.

Când părăsi seara casa, orașul nu se calmă încă după febra primei zile de primăvară. Deși grădinile erau golite de frigul serii, pe șosea mașinile goneau în plină viteză, purtând în trupul neluminat pe pernele noi trupurile încălzite și ațâțate, aproape în toate străzile și toate casele se țeseau acele mici tragedii erotice cari în felul lor sunt atât de caraghioase și totuși pentru atâția lacrimogene. În plimbarea lui nocturnă pe străzile vărgate de lumina felinarelor, observă că oameni sunt mai puțin grăbiți, decât altădată. Ochilor atât de obișnuiți cu orice amănunt nocturn nu-i putea scăpa nici faptul că atâtea perechi străbăteau străzile visătoare, iar el ca un om care de mult a uitat sensul firesc și natural al lucrurilor căută să le explice. Târziu își dădu seama de realitate.

În peregrinarea sa trecuse de mult de centrul orașului, nebănuind lunga cale străbătută când un cântec îi atrase atenția. Melodia răzbătea tristă în noaptea liniștită captivând cu armonia-i tăragănată și exotica pe ascultător. Nu înțelese nimic din cântec, fiindcă nu înțelegea cuvintele streine, dar bănuia nostalgia gândurilor din dosul cuvintelor. Poate era un cântec marinăresc care tălmăcea tristețea celor plecați în lărgul apelor,, între seninul albastru al cerului și a. mărilor, roși de melancolia unei

iubiri obsedante, cânta în speranța de a uita, sau era una din acele în cari plânge iubirea cu toată inepetuositatea, cu toată tristețea, ca o melodie fără cuvinte. Sprijinit cu cotul de un grilaj, ascultă, o pisică alergă sprintenă în mijlocul drumului sărind grilajul aproape de locul unde se afla, dar captivat de cântecul neînțeles și streine, era absent pentru tot ce îl înconjură.

Demult, își aduse aminte, încercă și el să simtă nostalgia mărturisită în cântecul ce răzbătea în noapte. Proptit de grilaj rememorează timpul când, în nopțile de insomnie suferea de o inexplicabilă melancolie și crea cu fantezia o lume absurdă și sentimentală. Nimic nu-l îndreptăța atunci să sufere și totuși în momentele în cari ochi oboșiți refuzau cartea în care se refugia, simțea necesitatea suferinței. Acum, când asculta captivat de melodie, dar cu conștiința morții în sine, acele clipe i se păreau puerile și absurde. De fapt nici nu erau altceva.

Tulburat de noutatea primăverii cântecul i-l impresionează puțin câte puțin, dar imediat pleacă mai departe, cântecul i-l urmărește încă un timp pe străzi tăcute și pustii apoi se pierde în besna nopții.

Se opri pe o stradă periferică, prost pavată și slab luminată sub un felinar de gaz. Dacă ar fi trecut o birjă prin apropiere poate retrăia clipe de vechiu romantism vienez, difuzate generos în lumea întreagă prin valsurile lui Strauss și filmele sonore, așa cum ne închipuim vechea Viena restrânsă în Grinzing. În momentul când imposibil se opri sub felinar, luciditatea morbidă era mult clintită, poate, în subconștientul strivit de singura dorință, de a putea înfrunța senin moartea, dorea măcar un moment să mai aibe speranța că nu e totul pierdut. În noaptea de primăvară când totul reînvia sub acel fluid panteist, trupul său istovit de boală și de monahala restricție, simțea vibrând dorința naturală de a se regăsi și completa printr-o altă ființă. Bănuia că în aceia clipă sub sclipirea indiferentă a stelelor toată lumea trebuia să resimtă acel lucru ce cuprinsese eul său. Din noianul de gânduri fu întrerupt de șgomotul ușor al unor pași femenini. Înaintea sa trecu sub felinar una din acele femei pe cari le visăm o viață întreagă și câte odată în zadar. Înaltă și sveltă cu pasul felin cu străluciri luminoase în părul negru, împrăștiind captivant parfumul persoanei sale și ultima creație a parfumeriilor parisiene. Trecând grăbită cu pasul ei larg trezi în Petreanu toată vijelia simțămintelor refulate.

Femeia necunoscută trecu grăbită și poate fără să-l observe, dar el o urmărește fidel. Părăsirea străzii îngustă și intrarea într-un bulevard larg care era tot atât de pustiu, știind deja că o va iubi, chiar dacă nu o iubește încă, tot așa cum știa că ar fi inutil să se revolte împotriva simțământului înăbușit atât timp. Nu se întreba urmărindu-o nici măcar cine era necunoscuta care îl fascina atât de repede, dacă este o simplă bonă, o mică funcționară, sau poate chiar o femeie măritată. Nu voia să se întrebe dacă femeia necunoscută iubește pe altcineva, sau dacă e liberă, ci turburat de melodie, voia cu orice preț ca femeia din fața, să îi aparțină. Să o cucerească prin orice mijloace sau jertfe.

Instrăinat de realitate prin îndelungata viață anormală nu se întreba măcar de rostul acelei femei în noaptea târzie pe o stradă periferică și care, fără să știe, putea fi rău famată, nu se gândea un singur moment că în lume unele lucruri ne cer sacrificii cu mult mai mici decât am fi dispuși să facem. Dar știa că fie femeie [de rând care cutreeră patul tuturor bărbaților, fie că ar fi o făptură excepțională, o va iubi la fel, fiindcă femeia zărită pentru primădată sub felinarul de gaz, îi poate reda, cel puțin în parte, sănătatea, căci ce rost ar putea avea toate acestea, când în plimbarea lor înceată și nocturnă îi ieși în cale viața plină de impetuositate. Se simți umilit și rușinat de neînțelegerea adevăratei vieți, dar știa că prin orice mijloace o va cunoa-

ște, deși nu acum și nu astfel. Simțea în el mirosul greu de cavou și ar fi pângărit clipa în care s'a hotărât pentru reîntoarcere. Când ajunseră aproape de capătul bulevardului, avea deja certitudinea că se va reface și privind ulucile verzi. se hotărî pentru un voiaj în Egipt, fie cu ea, fie fără, în tot cazul însă pentru ea.

Câțiva pași înt'o stradă și femeia necunoscută deschise poarta unei ville cochete, auzi pașii ei pe nisipul aleelor, o ușă trântită și totul se liniști din nou, Abia atunci îndrăsni să se apropie să privească prin gard la curtea îngrijită, la geamul luminat unde în dosul stolurilor dese se profila umbra necunoscutului și'n urmă plecă.

Intrând din nou în bulevard începu a se lumina. Intâi voia să savureze frumusețea dimineții, dar era prea obosit și aștepta trecerea vre-unui taxi. În curând îi reuși să oprească unul și tolănit pe pernele de piele privi caravana de măturători matinali și cotigele de lăptari, tramvaile cari lunecau goale pe șinele lucioase și toate aceste îi dădeau o senzație de plin, o senzație care după atât timp îl integră în lumea din împrejur.

Dar peste toate plutea parfumul necunoscutei cu mersul elegant și silutea-i distinsă, cu reflexe lucioase în părul negru.

O clipă doar, când intră în camera, la lumina cadaverică a luminelor albastre, îl tulbură rânjetul ironic și viu al capului de mort. Apoi întorcându-i spatele rupse cu gesturi energice crepul negru care acoperă geamurile, lăsând după ani de zile să intre razele victorioase ale soarelui, ce răsărea în acea clipă.

Și'n acel moment nici nu știa încă viața ce nume poartă.

Eugen Victor Popa

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CÂMPENI

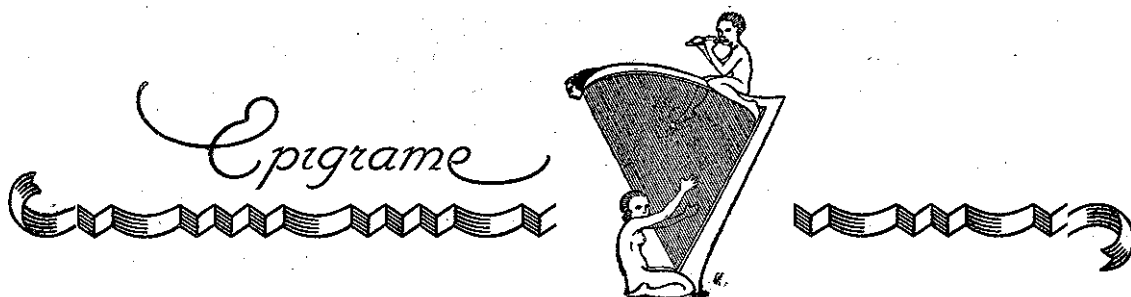
Sunt largi câmpiile de verde
Și holde galbene de rod,
Aicia neamul meu se pierde
Pe drumuri înfundate'n glod.

Țărani cu fețe însorite
Cu pasul greu pe brazde lungi,
Alături de plug și vite
Sunt peste tot stăpâni și slugi.

Din răsărit vinet în zare,
Din munți cu creste argintii,
Au coborât de mult călare
Strămoși cu dorul de câmpii.

Au poposit aici în luncă
Cu turma printre mărăcini.
În brațe vlagă pentru muncă
Și-ogorul a prins rădăcini.

CORNELIU SAV

Lui M. Ar. Dan directorul fabricii de tutun Timișoara

Ași vrea să-ți scriu în slove de hrisov
De-atâtea poftă căror mă supun:
Cât vrei să am răbdările lui Iov,
Când n'am tutun?

* * *

aceluiaș

Din epigramele ce publici
Și scrise așa, cu duiumul,
Posterității-o să rămâe
Cât din figuri rămâne fumul.

La congresul Federației Naționale a Presei din Provincie ținut la Sibiu în 30 Oct. poetul C. Miu-Lerca, directorul ziarului »Vestul« din Timișoara, a citit niște epigrame.

Din epigramele citite
De Miu-Lerca 'n zi, atunci
Au priceput ascultătorii
Că nu chiar „tăt Bănatu-i fruncea...”

D. IOV

Soroca, Dec. 1938.

Unui intelectual care mi-a declarat că nu mai face literatură, pentru că n'are talent.

Că nu (mai) ai talent
Adevăr ți-a grăit gura...
Sigur, pururi după fuste...
Poți uita literatura!

Ecouri dela șezătoarea literară din Arad. Dl. R. Gorgan a citit ceva.

Ai citit și tu „ceva”
C'ăia' ncolo, c'ăia' ncoa;
Noi să scăpăm de-a ta boală
Te-am lăsat cu sala goală.

PROOR

Legenda de Crăciun

Nașterea

In iesle se născu Iisus,
Cât mai departe de palate și boieri,
Țiocolo, printre mioare și oieri,
Care cântară 'n fluier și-L preamăriră,
Iar luna — lampă sfântă-L lumină de sus,
Și boii taichii — cumiști — îl încălziră.

Mama — rumâncă sârmană — privia înduioșată,
Tatăl — om necăjit — ca orice tată,
Nu-și mai găsia aștâmpăr;
Și toate stelele 'nfloriseră pe cer — nufăr.

Arhanghelii

Și Arhanghelii cântau în cor,
Și Dumnezeu zâmbia dupe un nor;
Un Bărăgan de pace cobora pe văi,
Și toate stelele ardeau, văpăi.
Și pruncu-L preamăriau:
„... Că ni s'a născut,
Cel fără 'nceput...”

Staulul

In staulul lui Moș Crăciun,
Inflorise fânul și floarea de alun;
Câinii se gudurau lângă ciobani,
Vițelele stăteau cu mielele lângă plăvani,
Și-afară era frig, frig... (că Dunărea 'nghetase tun).

Magii

Magii — rumâni cu minte multă — porniră la drum:
Ceac, ceac, ceac, ceac!...
Cu merindea și cu aurul în sac,
Pe drumul luminat de zodii și de veac,
Tăinuind încet despre steaua din cărți,
Țidoma cu cea depe cer, nemaivăzută 'n alte dăți.

Irod

Și peste țară domnia pe-atunci Irod,
Om fără suflet și fără inimă pentru norod,
Hiclean și plin de ură ca o hiară,
Chemă călăii ca să pornească 'n țară,
Și le porunci s'o treacă prin sabie și pară . . .

„ . . . Ingerii cântau,
Păstorii cântau,
Toți se bucurau . . . ”

Ion Mara.

Singurătate

BCU Cluj / Central University Library Cluj

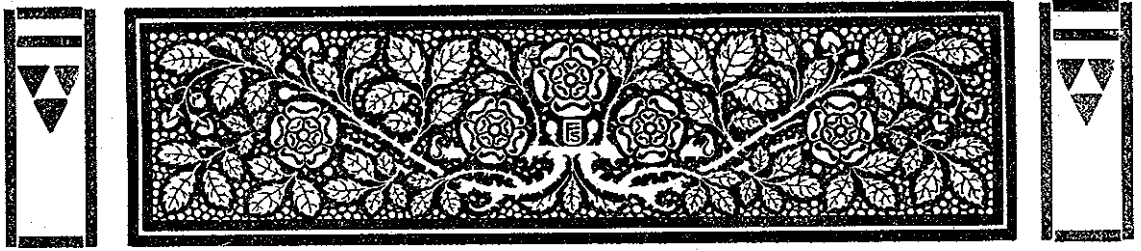
In casa cu obloane troenite
Cu flori de ghiață în geamuri — diadem
Tu prin hățiș de gânduri ascuțite
Trudești obida vechiului poem.

Au ruginit a ușilor zăvoare
Pe lacăte păianjenii țes fir
Și stihurile nopții solitare
Le-ascult ingenunchiat sub patrafir.

In vraful năzuințelor înfrânte
Te cuibărești cu al resemnării țol
In uibul căii tale strânte
Privești fundalul părăsit și gol.

Cu ochii întredeschiși scornești prin amintiri
Ca într'un fîntirim al crucilor șirag
Asculți în noapte ceasul pierdutei năluciri
Uhu! te strigă o buhă. Uhu! într'un hodgeag.

Irimescu Pyr.

Doamna Rachela Grün

Doamna Rachela Grün e o femeie mică la statură, plină la față ca un pepene, cu umerii obrajilor poleiți de o roșeață naturală și cu ochii îngropați în grăsime. Fața netedă și moale ca o catifea. Gâtul îi este îngropat în trupul de forma unui butuc. Ai impresia că dacă l-ai da de-a dura, ar merge mai bine, decât așa sprijinit în picioare. Nu-ți dai seama unde este dinapoiul sau dinaintele, dacă n'ai avea drept orientare fața. Când merge se leagănă și din pricina grăsimii se sprijină cu mâinile de mese, de scaune, iar când râde răsare șirul dinților de aur. O aluniță pe obraz, s'a întins pe grăsimea ei, gata să plesnească. Pe vremuri, alunița a făcut parte, din arsenalul frumuseții ei. Astăzi, face parte din urâtenie, căci i-au crescut în vârf câteva fire de păr, pe care doamna Rachela, pe ascuns, le tot rade și din ce le rade, ele se înverșunează. Ca necazul să-i fie mai mare, au început să-i mijească și mustățile. Pe ele nu îndrăznește să le radă. Poartă rochi, negre și lungi până la călcâie, din pricina picioarelor care s'au îngroșat așa de mult, că le inundă grăsimea peste pantofi. Se piaptănă cu coc și-i ușor pudrată. Poartă guler și funtă albă, ca să pară mai tânără. De aici obiceiul de a se imobiliza în dosul teighelii, arătându-se numai dela brâu în sus. Firea ei blândă și de pisică, a apropiat săracii satului de birt. Le vinde mărfa pe datorie și dacă n'au putința să plătească, le preschimbă datoria în muncă pe la proprietățile ei. De treizeci de ani, de când își are cărciuma în sat, n'a avut nici o ceartă cu nimeni dar nici averea nu i s'a mărit. A trăit bine și atâta tot. Ii lipsia stăruința bărbatului, pe care l'a pierdut după șase ani de căsnicie fericită, rămânând cu o fată și un băiat. Amintirile din timpul căsniciei au oprit-o să se mai mărite. S'a mai adăugat și dragostea față de copii. Nu dorea să le aducă tată strein. A luptat ea cu sine și cu toate încercările bărbaților și a învins. S'a resemnat și acum e mulțumită. Văduvia i-a dăruit încrederea satului. Tainele șoptite prin birt se înmormântau în inima ei.

Știe românește, după cum tot așa știe șvăbește.

Ca să nu supere pe nimeni, vorbea cu fiecare după cum îi era dorința. În schimb în casa ei, între cei patru pereți, nu vorbea decât ungurește iar copiii crescuse în școlile ungurești din Budapesta. Obiceiurile de credință evreiască le simplificase iar sărbătorile mai însemnate și de durată mai lungă, le petrecea în cercul rudelor dela Timișoara. Era atunci pentru dânsa, o evadere fericită din monotonia satului și din acea meserie ingrătă de «birtășiță» hărăzită să fie supusă tuturor capriciilor «păurești» Timișoara îi da prilejul să-și trăiască visul.

*) Fragment din romanul „Moara Roșie” ce va apare în editura „Cugetarea”.

De cum se însera, o luau rudele la plimbare pe »corso« unde se întâlnea toată »lumea bună« și apoi după ce mâncau copios »în familie« într'o lojă rezervată prin telefon, urmărea serioasă și cu emoție, »acțiunea palpitantă« a filmului dela cinema din centrul orașului. Eroii din film, după atâtea piedeci, odată căsătoriți, cu acel obișnuit »sfârșit« plecau comentând veseli, la Pallace. Aici doamna Rachel, rămânea tăcută. Visa. Se vedea în locul patroanei, zidită parcă în porțelanuri, robinete de apă, sticle, pahare, și înconjurată de respectul chelnerilor. Melodia orchestrei îi aducea nostalgia unor speranțe de mult îngropate. Cândva a sperat, împreună cu bărbatul ei, să ajungă patroni și stăpâni de cafenea la Timișoara. Dar soarta a luat altă întorsătură.

Gh. Atanasiu

Inflorise dragostea

Inflorise dragostea pe obrazii tăi
Ca macii rumeni într'o holdă blondă!...
Stropeai din plin cu razele zâmbirii
Inima tuturor ca o Giocondă!...

Iar ochii tăi scăldați în must bogat de mure
Râzând spre bolta-albastră ca obrazul mării
Chemau fără de voe spre a lor lumină,
Ți "Dragostei" copii, prin lunci rătăcitori,
Cum pe fluturi, gâze'n bezna nopții îi strigă
Chiotul lumii ce dă viață cărării!...

Venii și eu cu gloata copiilor setoși
Să sorb setos lumina dragostei tale:
Sorbii, dar scuturându-mi ochii calzi de rouă,
Pe fruntea ta căzând ca din crini petale!...

Țm înțeles: și azi, nimic nu mă mai miră,
Când tu prin ochi împrăștii zâmbetul de soare,
In inima mea lacrimi se fac stalagmite
Sângerând tristețea liniștii solitare!...

STELIAN SEGARCEA

DR. IOAN SUCIU

Să fii supraviețuitorul unei generații glorioase, mai ales al aceleia care a înfăptuit Unirea din 1918, este, neîndoios, un mare privilegiu hărăzit de divinitate.

Iar atunci când cel miluit cu acest privilegiu se întâmplă să fie unul dintre autorii determinanți ai unui mare eveniment istoric, darul divin înseamnă mai mult decât un privilegiu.

Națiunile, în primul rând, se fericesc cu iluștrii supraviețuitori ai unor epoci de glorie și mărire, păstrând cea mai elocventă mărturie a acelei epoci, prin persoana care le-a fost martor și mentor hotărîtor.

În ceasurile de amărăciuni, care urmează automat după orice clipe de mărire, bătrânii luptători sunt faruri luminoase de încurajare și optimism. Cei care au trecut prin momente mai grele și decisive — știu doar mai bine ca oricine să-ți arate drumul cel mai bun de urmat, pentru a răsbi prin situații mai puțin critice decât acelea din vremea lor...

Pentru supraviețuitori, însă, întârzierile acestea nu sunt întotdeauna dintre cele mai plăcute.

Într'o altă lume și alți oameni, nu este plăcut să mai trăiești, uneori, pentru că ingratitudea și unele momente crude — mustră de mulțori o viață — prelungită peste hotarele ei de strălucire...

Din marea generație a Unirii, Aradul numără, astăzi, foarte puțini supraviețuitori de mare anvergură. Degetele dela amândouă mâinile, nu știm dacă nu sunt prea multe pentru o numerotare.

Cel mai ilustru dintre acești oameni mari ai unei epoci care s'au dus pentru vecie — este doctorul Ioan Suci, care își trăiește un prea modest și discret amurg de glorie, la Chișinău-Criș, înconjurat de venerația consătenilor săi și, de sigur, a întregii Români.

Fostul luptător naționalist și ministru

în Consiliul Dirigent, a trecut de mult vârsta septuageneră și s'a retras la timp din tumultul luptelor politice, ceea ce l-a scutit de amărăciunile subliniate mai sus.

Prin acest gest, doctorul Ioan Suci a dat din nou dovadă de o mare înțelepciune, nelăsând să-i umbrească noroiul patimilor — un glorios trecut de lupte închinat neamului.

Tot astfel se retrage un mare general, care, după o biruință glorioasă, nu se lasă antrenat în luptele mici, nenorocoase uneori...

Prudența bătrânească — întrece, astfel, siguranța și impetuoșitatea tinerească.

Dar venerabilul luptător naționalist dela Chișineu-Criș, își face loc întotdeauna printre noi, generația care cunoaștem din povești luptele pentru Unire, atunci când sărbătorim ziua de 1 Decembrie a fiecărui an.

Reapare atunci organizatorul măreței Adunări Naționale dela Alba-Iulia, ca să ne vorbească simplu, dar hotărît, despre poruncile ce le avem față de viitorul patriei.

An de an, l-am ascultat, astfel, povestindu-ne fragmente puțin cunoscute din istoria luptelor pentru unire, presărate cu sfaturi care entuziasmează sufletele. Vorbește atunci unul dintre înaintașii noștri care au binemeritat dela patria mărită.

Și dacă ne amintim sub ce semne de neliniște internațională am sărbătorit ultimele aniversări dela Unire — putem aprecia și scruta mai generos ce însemnătate aveau cuvântările patriotice ale doctorului Ioan Suci, luptătorul retras într'o comună oarecare, spre a se ține departe de orice acțiuni care i-ar scădea din prestigiu.

Pentru tinerile generații, prezența doctorului Ioan Suci la serbările naționale constituiau privilegiul menționat în fruntea acestei pagini omagiale.

Aveam în față mărturia puternică și convingătoare a unui trecut de mărire, din calea căreia dispăreau toate semnele de ne-

liniște și nesiguranță. Iar dușmanii noștri, știau că se găsește printre noi unul dintre aceia care le-au sfărâmat atotputernicia de ieri.

Investit cu aceste privilegii, binefăcătoare neamului, *marele retras* dela Chișineu-Criș apare în fața noastră cu un prestigiu mult mai respectat, decât atunci când l'ar fi schimbat cu trecătoarele preocupări cari au întunecat ultimul deceniu al vieții politice.

Sensul acestei voluntare retrageri im-

bracă astfel semnificația unei atât de patriotice espectative, de care numai cei mai aleși fii ai unui neam se pot învrednici, după ce și-au dat întreaga contribuție pentru mărirea lui.

La Chișineu-Criș, stă de veghe un mare înțelept și patriot — doctorul Ioan Suci, căruia îi aducem omagiul cel mai călduros din partea acestei reviste.

Ion I. Pogana

Cântec din inima pădurii

Dlui NICHIFOR CRAINIC

Fugari prin codrii, ciute de nea vânătorimi
Adânc, unde luceferi de aur bat colina
— Ochi — viu aprinși — cuprinsul cel verde să despice
Ca și un fulgerat palos de serafim

Adulmecă prin frunze miros pierdut de vulpe
Ogari 'n nări cu toate neliniștile curg
Când sturzii zilei zarea o clatină belșug
De curg lumini — pădurii — pe descojite pulpe

În scorburi de'ntunerec, din mușchi de climă rece
Tăcerce se despoae, de larmă, ca un crin
Iar chiotele goanei rostogolite prin
Vaste smeurișuri, ecoul le petrece.

Drepte în mândria suptă din rădăcini cu noduri
Vechi cicatrici — tufanii se'nfig dârz în azur
Acolo sus, în frunze, formând miracol pur
Așteaptă ale ploii, de chilimbar, năvoduri.

În timp ce noi pe drumuri ce duc în crepuscul
Strivind al aurorei neprihănit cleștar
Uităm în mâini ușealta vrăjmașă din pahar
De doina halducească, să ospătăm destul

ION POTOPIN

Din volumul
„Pridvor de veac”
ce va apărea în curând

C R O N I C I

Cronica științifică

Dispepsiile

Una din bucuriile vieții este de a nu suferi. Dispepticii sunt lipsiți de această bucurie. Ei sunt suferinzi. Afecțiunile organice grave n'au o influență atât de mare asupra stării psihice, cât influențează dispepsia, afecțiune relativ ușoară. Tuberculoșii sunt optimiști până în ziua morții, își fac planuri de viitor. Bolnavii de cancer și ulcer al stomacului nu sunt atât de îngrijorați, cât sunt bolnavii de diferite afecțiuni funcționale neorganice ale stomacului.

După cunoștințele actuale ale medicinei, bolile stomacului se împart în trei categorii: boli organice ale stomacului, turburări funcționale ale acestui organ și o categorie intermediară: gastrita.

Afecțiunile organice ale stomacului — cancerul și ulcerul — nu vor face subiectul acestui articol. În aceste două boli organice grave, turburările nervoase sunt minime și, — din fericire pentru bolnavi — ei își păstrează calmul, atât de necesar pentru a urma un tratament metodic.

Nu tot la fel se petrec lucrurile în dispepsii, unde există un dezechilibru al sistemului nervos, mai ales în forma numită hipersthenică, prezentând o mărire a cantității de acid clorhidric în suc gastric și o sensibilitate exagerată a mucoasei stomacului. O altă formă mai rară este cea hipostenică, în care se constată o scădere a cantității de acid clorhidric și aceleași turburări nervoase. În ambele cazuri aceste turburări sunt numai de natură funcțională, stomacul ne prezentând ca aspect nimic anormal.

A mânca este o plăcere pentru un om care nu suferă de dispepsii. Pentru bolnavul dispeptic, este în schimb o neplăcere, o frică. Bolnavul de dispepsie își simte stomacul, atât după mâncare cât și în intervalul meselor. Pofta de mâncare capricioasă îl face pe bolnav să nu păstreze nicio regulă în ora meselor. El se ferește de mâncare, știind că după ingerare va avea un rău pe care nici el nu-l poate preciza. Va simți o greutate la stomac, balonări, răgâeli, greață și palpitații. Inima bate mai tare și bolnavul o simte în regiunea plexului solar. Bătăile inimii sunt foarte neplăcute și provoacă bolnavului o senzație de frică intensă. Aceste senzații durează o oră, sau ceva mai mult ca apoi totul să întore în normal. Inima se liniștește fără să provoace turburări serioase, după cum era predispus bolnavul să creadă că se vor produce.

Dispepticii n'au niciodată dureri mari, ca bolnavii de ulcer sau cancer. Bolnavii de dispepsie își face singur un tablou clinic al afecțiunii de care suferă, după starea mucoasei stomacale și mai ales după starea sistemului său nervos. Fiecare bolnav expune suferința lui în diferite feluri. De aci s'a format în ultimul timp tendința de a considera dispepticii ca niște nervoși, cu reacții emotive și senzitive diferite, dând un capitol relativ nou în patologie: dispepsia nervoasă.

Această afecțiune care se mai numește și neurastenii gastrică, prezintă două forme chimice: una ușoară și alta gravă. Criteriul acestei diviziuni este greutatea corpului, care variază puțin în pri-

ma formă, pe când bolnavii pot ajunge în cea de a doua la slăbiri considerabile.

Cercetările din ultimii ani au adus prețioase elemente în cunoașterea dispepsiilor nervoase. Astfel se știe ce rol important are sistemul nervos vegetativ, acțiunea marelui simpatic asupra organelor interne și lupta dintre acest nerv și antagonistul său, nervul vag sau cum i se mai zice pneumogastric, care vine dela creier și are acțiunea lui asupra organelor interne. Acești doi nervi constituie sistemul nervos vago-simpatic. Desechilibrul lor produce turburări în psihismul fiecărui individ. Astfel în caz de excitația nervului vag avem de a face cu vagotonici.

Vagotonicul este palid, are pielea rece, transpiră ușor, are ochii înfundați, el este adesea trist, deprimat, incapabil de efort susținut, sau de lua o hotărâre. Exagerează simptomele boalei lui.

Când nervul simpatic este excitat, zicem că avem un caz de constituție simpaticotonică. Aici tabloul clinic este altul. Bolnavul este slab, agitat, turbulent, are ochii lucitori. Acesta este un /activ. El are un caracter iritabil. Inima îi bate repede. Turburările stomacale provoacă o senzație de îngrijorare și de agitație.

Se pune întrebarea dacă există sau nu o dispepsie fără turburări ale sistemului nervos, numai prin turburări funcționale ale stomacului? La început, da există. Nu se poate spune că dela primele semne ale indigestiei există un desechilibru vago-simpatic. Se văd bolnavi dis-

peptici calmi, fără desarmonie nervoasă la eari boala se va transforma în câteva luni într'o dispepsie cu dispariția echilibrului sistemului nervos.

Gastrita. Această formă de dispepsie este intermediară între bolile organizate ale stomacului și turburările funcționale fără leziuni ale acestui organ. În gastrită mucoasa stomacală este atinsă. Emotivitatea constituțional joacă un mare rol și aici. Funcțiunile intestinale ale gastriticilor sunt mult încetinite și aceasta constituie o mare preocupare pentru bolnav, care crede în efectul miraculos al pilulelor cari activează repede și deobiceiu abuzează de ori ce medicament purgativ, constituind un cerc vicios din care nu poate eși. Trebuie să admitem că în multe cazuri purgativul zilnic este cauza dispepsiei sau gastritei. Acest medicament binefăcător pentru moment, are o acțiune vătămătoare asupra mucoasei stomacale și intestinale provocând inflamația lor.

Un mare număr de dispepsii nu sunt de origină stomacală. Durerea este la stomac, dar afecțiunea poate fi datorită unei cauze patologice în afara acestui organ. Aceste sunt dispepsiile secundare. Există dispepsii provocate de boli de rinichi, de inimă, ficat, etc. Turburările glandelor cu secreții interne pot deasemenea produce dispepsii secundare. Acesta este un capitol nou în patologie și merită a fi cunoscut, formând subiectul unui alt articol,

Dr. Ioan Duma

Cronica literară

Menționări

Din multe lucruri scrise în Revista Fundațiilor Regale, menționăm din studiul dlui Ion Biberi un interesant pasagiu de *observație critică* menit să cutremure din temelii pe toți aceia cari mai mult critică dintr'un proces de inconstiență și incapacitate decât din râvna de-a produce adevărată critică; nu de a defăima ci de a îndrepta.

Talentatul Ion Biberi conchide:

»Există deci, incontestabil, o inaderență ireconciliabilă între metoda și spiritul criticii, așa cum au fost practicate până acum, și esența operei de artă care se refuză acestei analize. Faptul că spirite diferite, în generații deosebite au fost cu desăvârșire în afara căii centrale care reprezenta elaborarea autentică a vieții literare și spirituale a timpului, dovedește că nu ne aflăm în fața unei simple carențe individuale, a unor accidente datorite tacticei literare sau insuficienței de înțelegere personală a criticilor, ci în fața unui decalaj mai adânc, reprezentat printr'o metodă de cercetare vicioasă.

Va trebui să recunoaștem astfel că întreaga critică a secolului al XIX-lea și a începutului veacului nostru s'a format la școala moralisților clasici și la o înțelegere psihologică care a fost hotărât depășită, cu începere dela mijlocul secolului trecut. Între analiza și înțelegerea discursivă a criticilor și manifestările artistice, care părăsind zonele clare și limpezi ale sufletului începeau să exploreze straturi de viață interioară mai adânci, se crează pe încetul o diferență de nivel. Neînțelegerea spiritului timpului și erorile de apreciere asupra scriitorilor contemporani din partea criticilor devin astfel semnele unei grave deficiențe de metodă care o accentuează treptat.

Critica raționalistă, bazată pe înțelegerea clasică a psihologiei umane, era, desigur, adaptată literaturii anterioare, care apărea ca o expresie a vieții interioare conștiente; dar ea devine vădit neîndestulătoare și ne adaptată literaturii noi, care deschide alte părți în înțelegerea sufletului uman.

F. G. P.

D. George Petcu

a împodobit vitrina cu o nouă carte de poezii intitulată »*Fata Morgană*«.

Goana dsale după expresii alese isbuște numai în parte. În — aproape — fiecare poezie, cuvintele, »carne« »putredă« să repetă cu toate că în multe locuri ar fi avut la îndemână altele mult mai potrivite.

Nu arareori, poetul reușește să se desbrace și de acest neajuns, dându-ne într'o strofă, întreaga imagine a unei situații:

*Hei, înfundă soba, caii la coșar,
Vremuește aprig și ca mâine vezi
Vânt tătos de stcpă, ca un călușar,
Tumba peste câmpuri, spulberând zăpezi*

(Pe Bărăgan e Toamnă,

Un merit al poetului este felul său de a privi unele lucruri și a-le însufleți, dându-le o viață proprie încât »*Fata morgană*«, se recomandă prin sine, oricui admirator al versului.

I. Codreș

Sus inima: Vintilă Petrescu-Vrancea

Tineretului străjeresc i se acordă din ce în ce mai mare atenție.

Intellectualii calificați și de inimă, își întorc privirile către cei, care vor fi apărătorii de mâine ai țării, ascultând cu sfîntenie de ordinele celui mare străjer, *M. S. Regele Carol II și Măria Sa Marele Voevod Mihai de Alba Iulia*.

Sufletul străjerului a găsit ecou și în persoana dlui *Vintilă Petrescu-Vrancea* care și-a arătat dragostea prin broșura de poezii »*Sus inima*« închinată dlui *Teofil Sidorovici* și prin *Domnia-Sa*, întregii Străji.

În întreg numărul de poezii, poetul plutește ca individualitate etnică.

Sentimentul național ia diferite forme.

Aci preamărește bogățiile ce-a dăruit bu-
nul Dumnezeu acestui pământ, aci elo-
giază trecutul, simbolul, datorii și al vi-
tejii, de care erau stăpâniți înaintașii.

»Țara mea, e-o minune vie
Mândră cum nu-i alta și n'o fi sub soare
O grădină 'n care, flori de iasomie
'N faptul dimineții... zâmbesc în răzoare!
Cu rodiri în spice, — ea, ... e-o comoară:
Lanurile de aur, mijlocul încinge...

(Pentru Neam și Rege)

Intruchipând ochiu milenar,
Păreai, un duh răsăritor, vijelios,
Vuind ca vântul viforos!...
In fruntea pandurilor,...

(Tudor)

Ura contra dușmanilor, ce-ar încerca să atace
»Pământul ăsta, mângăiat,

(Țara mea)

o rezolvă printr'un eroism ce nu va fi
sdrobotă de nici o pală.

De luat mai luăm și 'n schimb nici un crâmpel.
O brazdă, sau o palmă, nu vom da
Ne vom preface mâine, iar în eri,
Iar de pământ pe toți i-om sătura!...

(Poștească)

În timp ce avântul îi crește, dorind
să moară alătura de »mlădițele« ce nu
se feresc din calea uraganelor, se îndreaptă
și spre M. S. Regele cerându-i

»Și fă din țărișoara noastră mică
O împărăție mare, tot mai mare:
La fiecă răspântie — apoi ridică
Locasuri de cultură și 'nchinare...»

Dacă forma poeziilor d-lui Vintila
Petrescu-Vrancea nu este cea mai artistică,
fondul și căldura ce se răspândește în ju-
rul lor, sunt destul, pentru a constitui lec-
tura oricărui tânăr și bătrân, precum și a
creia o atmosferă de adevărat patriotism,
la șezătorile culturale.

S. Codreș

Cronica teatrală

Teatru cult și teatru popular
»Viața este un gen tragic«

Am dovedit — în numărul anterior
— existența teatrului popular. Prezența
sa, trebuie să constituie pentru fiecare din-
tre noi, un adevăr, a cărui demonstrare, ar
încurca mințile celor mai renumite genii.

Modul inteligent prin care căutam
să-l împărtășim poporului, ne face vinovați,
de ceea ce Gh. Bucton, cuprinde în maxi-
ma »Nu ți-ai îndeplinit toate datorii tale
dacă nu ești vesel«.

Culpabili de această greșală, factorii
culturali, ai satelor, cari se caracterizează
printr'o grabă mare a alegerii piesei de
jucat, precum și-a trupei ce vor acționa
pe scenă.

Cele de mai sus, se exemplifică prin
următoarea »trăire« nu demult încercată.

Mă găseam cu d. dr. Colonel Radu,

a cărui activitate pe teren sociologic este
îndeajuns de cunoscută în sala unui că-
min cultural, dintr'un sat, al cărui nume
nu importă.

Un program variat — dar capricios
— încheșat, constituia distracția acelei
zile de sărbătoare.

Atenția ne-a fost ținută de piesa, ce
începuse a se desfășura.

Trupă — elevii școalelor secundare și
primară — era atât de straniu costumată,
încât nu știai, dacă sunt oameni sau alte
staffii.

Toți se întreceau a face pe »artistul«
cel mai bine educat, cel mai cu talent.
La un moment, un copilăș ca de 10—11
ani, începu a recita cu voce de om spe-
riat »viața este un gen tragic«.

N'a mai putut să continue mai de-
parte, căci întreaga sală s'a pornit în niște
hohote de răs, ce-ar fi dispus și pe no-

tarul ce se certase cu o jumătate de oră înainte de program, cu nevastă-sa.

Cel ce conducea piesa (învățătorul secondat de preot, etc.), a ieșit de după cortină, strigând și mait are decât elevul său »Ce, ce vă râdeți?!? Credeți că este de râs?!?«

Fie de rușine, fie de indignarea dlui învățător, au rămas toți cu fețele semn de exclamare, nemaî răsând nici unul până la sfârșitul programului, când au scos, câte un »offat« lung.

»Tragica viață« în loc să pună pe gânduri, a smuls râsete sgomotoase, ce-au

pecetluit pentru vecie aceia zi, acel sat, acei »oameni« cari au găsit de cuviință s'o aducă pe scenă.

De ce toate acestea, cred, că bănuți cu toți?!?

Simțirea românească se cuprinde în câteva vorbe:

»Agonisește și păstrează tot ce-i corespunde sufletului său și râde de tot ce nu i se potrivește«.

În numărul viitor vom arăta teatrul dorit de popor, și sensul în care trebuie să lucreze toți, cei ce realizează piese cu caracter popular.

I. Codreș

Cronica muzicală

Horia, operă muzicală de Dl N. Bretan.

În toamna acesta târzie cu neguri și croncrănit de corbi apuseni, deschidem din nou „Cartea Neamului“ nostru și dela pagina 1938, dăm filă cu filă înapoi cu atâta sfiială în ființa noastră, cu teamă și multe, multe lacrimi în ochii sufletului nostru, până ajungem la pagina 1784 la aliniatul: Transilvania care nu se va pierde de pe pământ.

În acest aliniat găsim marele poem al celor trei Crai, martiri prometeici, care au vrut să fure dreptatea lor din culmea strălucitoare a Vienei, să o ducă apoi, înfășurată în sufletele lor poporului acesta atât de oropsit, pus pe rugul marilor suferințe.

Din acest poem de sfâșietoare dramă istorică, Dl N. Bretan a cules lacrimă cu lacrimă, strigăt cu strigăt, bucurie cu bucurie; a cules întregul sbucium sufletesc al acelei epoci, creind marea lui operă »Horia«.

Compozitorul a știut să împletească într'o minunată armonie, cântul de durere, de jale al poporului cu freamătul adânc al naturii în care trăiește, evidențiind acel specific național, acea viață autohtonă nealterată.

Ritmul scenic și cel vocal s'au imbinat într'un tot epocal și tragic, ridicându-ne și menținându-ne tot timpul, sufletul, în aceea atmosferă și aceea ambianță a trecutului.

Horia (D-l M. Săveanu) erou al suferinței, învăluitor al tainicei dreptăți, s'a menținut într'un flux adecvat situației și aspirației lui.

Cloșca (D-l N. Robescu) și Crișan (D-l I. Rânzescu) au mers în ritmul aspirator a lui Horia.

Dochia (D-na Lya Pop) a fost o stilizare dramatică al suferinței și al dărzeniei sentimentelor sale de soție; a revelat o adevărată femeie româncă.

Kemény (D-l Siomin) impunător prin ținută, atitudine, lipsă de milă și cu omoruri a împăștiat numai groază.

Opera muzicală, „Horia“, o socotim una dintre cele mai bune opere naționale unde găsim exprimate în ea elemente ca: mediu, aspirații, sentimente și fluid al vieții cu al cântului nostru, iar compozitorul, N. Bretan, care a adâncit și stilizat acest cântec național îl alăturăm de marii compozitori.

V. Ilode.

Cronica plastică

Expoziția pictorilor „Uniți” români și italieni

Vise întruchipate pe pânze și adunate într'un buchet, — Salon —, ne-a adus o frumoasă expoziție tocmai în marginea de Vest al țării.

Un minunat salon de pictură al artiștilor „Uniți” cu adevărat în vise și culori. Acești pictori și-au unit visele cu colorile dând de sub penele lor acea armonie între frumusețe și viață.

Examinând mai întâi farmecul, visul și poezia de peste țări și mări, al fraților noștri italieni, pictori cu renume; începem cu D-l prof. Giardiello un mare artist clasic al Italiei, care a dat ființă unei noi școli numită „Formistă”; chiar unicul tablou din expoziție; „Sub Cerul Italiei” dovedește aceasta. D-l Pisani un pictor de factură semi clasic ne dă atmosfera orașelor italiene, iar D-l Romolo Leone specialist în arta decorativ-ilustrativ se prezintă cu „Carnavalele” tot un semi clasic al plasticeii.

D-l Toro pictor de nuduri, un semi clasic; din pictura și tablourile sale se desprinde o mulțumire eliberată de orice griji după nopți fără vise; apoi „Modelul” D-lui Fontana, unul din marii pictori italieni, ne prezintă o visătoare cu privirile pierdute în depărtări.

Și, acum ridicând penelul D-lui Gore Mircescu de pe tablourile sale; unul din cei mai renumiți pictori români recunoscut și în străinătate; pictor de școala lui Monet, Barbizon, pictor al Salonului oficial din Paris, apare în expoziția de față cu minunate peisagii din munții și câmpiile noastre scâldate de un soare blând în cadrul cărora se încheamă la lucru țărani și țărancele plini de vigoare și viață; plini cu toții numai de voioșii. D-l Mircescu un mare pictor im-

presionist și de o senzibilitate rară, a combinat cu o mare măiestrie nuanța culorii cu al vieții.

Dacă ne îndepărtăm puțin de aceste câmpii, spre Răsărit, dăm de „Marea Singularică” dar care-și manifestă ființa în toate formele și aspectele. Aici s'a arătat un fin dibaciu, D-l Eugen Gorski, i-a prins măiestria și adâncimea nuanțelor în calmul ei, în furia ei și mai ales în alăturarea visului ei cu amurgul somnoros. Prin aceasta D-l Gorski apare ca un mare pictor de un impresionism clasic, având un suflet tot atât de mare și profund ca marea, prin care s'au înfrățit.

Răspuns la acea voioșie și acestei mări abueiunate D-l A. Gârlea ne opune numai bucurii; dansatoare, numai seninătăți și mulțumire sufletească în portretele sale; optimism și gingășii în ființe ca și florile sale; un clasic impresionist.

Iar ca să căutăm aceste gingășii D-l Berézovschi ne încheamă să cutreerăm țara, să admirăm și să ne potolim sufletul lângă farmecele ei — peisagiile — îl clasăm printre aguareliștii-peisagiști în „Mondo Suo”.

D-l Stănescu cu acel minunat: „Cortul Țiganilor”, cu „Florăreasa” ducând flori pentru „Oraș” se relevă ca un pictor al vieții vagabonde. D-l C. Mihailescu scoate de sub penelul său puțină melancolie iar D-l Stătescu viața socială cu ascunzișurile ei. D-l Muller pictor clasic specializat în natură moartă și flori.

Găsim în această expoziție, numai vițiuni de pitoresc, optimism, mulțumiri și viață plină de emoții; găsim în totul specificul românesc plin de viață și farmec. Toți acești pictori mari „Uniți”, formează un mănunchiu și o înaltă treaptă în arta plastică.

V. Ilode.

Cronica cinematografică

Cinema „Urania“: „SENORITA“

În lumea cinematografică există un adevăr: Majoritatea artiștilor de cinema din Hollywood cu toată ascensiunea lor către glorie și celebritate universală, cu toată sărbătorirea lor de pretutindeni, au avut trista soartă, ca după doi sau cel mult patru ani de strălucire să dispară depe firmamentul astral al filmului. Producătorii dibaci au știut să aducă mereu figuri noi pentru firmamentul popularității și al interesului. Carierele noi au aruncat umbră peste cele vechi.

Iată însă o excepție: Jeanete Mac Donald primul succes al filmului sonor se leagă de numele ei. Prima încercare valoroasă a filmului colorat se leagă tot de succesul ei. An cu an, stagiune cu stagiune, mereu ea, mereu nouă, mereu adorată și sărbătorită. Ea a repurtat și anul acesta cel mai mare succes al Bucureștilor. Noul ei film: „**Senorita**“, are acțiune asemănătoare cu »Rose-Maria«, iar muzica la nivelul celei din »S'au cunoscut în luna Mai«. Partenerul ei, este același *Nelson Eddy*, singurul care are toate calitățile s'o secondeze majestos. Meritul desigur nu este numai a lor, ci și al lui *Robert Z. Leonard*, care a regizat ultimele trei filme ale lui Jeanette Mac-Donald.

»*Senorita*«, are o montare deosebită, acțiunea desfășurându-se în ținuturile pitorești ale cowboy-ilor. Pe lângă

sentimentalism are și accente de plin umor, asigurate de *Buddy Ehsen*, poreclit ca cel mai caraghios dansator din lume și cunoscut din filmul »Bradway Melody«.

Cinema „Corso“: „RAPSODIA DIABOLICĂ“

Scenariul filmului »*Rapsodia diabolică*«, are drept cadru povestea evoluției jazzului până în zilele noastre.

Cu nespuse plăcere auzim faimoasele foxtroturi ale lui Irving Berlin. Nici odată nu a fost întrebuințată muzica în felul cum o auzim în filmul acestui compozitor. Cântecul nu alcătuiește decât decorul auditiv în fața căruia se petrece acțiunea vie, dramatică, sentimentală, plină de pasiuni, ritm și imagini. Una din scenele carea subită a soldaților pe front — atinge culmile dramatismului.

Tyrone Power este un tânăr șef de orchestră ambițios și pătimaș. Don Ameche e un pianist și e ca totdeauna nespuse de simpatic. Alice Faye e o artistă de mare clasă, o comediantă minunată, fotogenică și cu drept cuvânt ispititoare. Melodiile cântate cu glasul ei grav și expresiv fascinează.

Acest trio este înconjurat de Jack Haley, Jean Hersholt și frumoasa Ethel Merman, irezistibilă în cântecul ei de jazz, »swing« și »hot«.

Tiberiu Petrilla-Slătineanu

REVISTE

Revista Fundațiilor Regale.

Anul V. Nr. 12 Decembrie 1938.

Nu știm de ce, această revistă, ale cărei mijloace de existență materială și spirituală domină, suferă de *ceva* greu de pătruns, greu de spus; *ceva* îi lipsește sigur și nu știi cel! Parcă n'ar fi scrisă pentru cititori. Articolul: *Critica literară și »noua structură«*, semnat de Ion Biberi reliefează o sensibilitate și competență critico-literară incontestabilă.

În ceea ce privește restul colaborărilor, ai impresia că, dacă cei chemați să colaboreze la o asemenea revistă, nu sunt primiți cu protocolul cuvenit, apoi și mulți necheamați își lăfăie emanațiile cenușiale mai mult a nu place, ori a nu interesa, decât a captiva prin contribuții literare estetice, superioare; așa cum dorim.

Symposion. Anul I. Nr. 1 Octombrie 1938.

Revistă de cultură. Apare bimestrial la Cluj. Se impune prin tehnica rar obișnuită la revistele românești și prin colaborările a căror tinerețe farmecă.

Trebuie subliniată priceperea celor doi redactori, cari desigur își au *partea leului* din lauda ce se aduce revistei.

Apreciabil și interesant se desprinde articolul d-lui D. Isac: «*Caracterul dilematic al cunoașterii filosofice*».

Scepticismul accentuat de d-l Isac, în

raport cu timpul parcurs de filosofie, pare îndrituit, — cu referință la fenomenul cunoașterii filosofice.

Dilema cunoașterii filosofice, d-l D. Isac o expune matur și precis, prin *cunoscuta* insuficiență a minții omenești actuale, care se așează în disproporția dintre puterile structurale și pretențiile rațiunii.

Vremea.

Numărul apărut de Crăciun, în format nou și copertat, este o isbândă tehnică.

Aproape întreg conținutul este consacrat ideii și înlăptuirii Mării Uniri a Românilor.

Colaborările bine documentate reactualizează cu prisosință frământările circumstanțelor dinaintea și din timpul marelui act istoric.

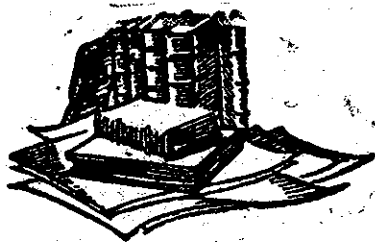
Revista scriitoarelor și scriitorilor români.

Anul XII Nr. 11—12.

Obsedați de consfințitele figuri literare ce constituie grupul de conducere al acestei reviste, mă întreb, nu se găsesc și alți colaboratori?

Cei cari semnează în numărul 11—12 nu dau viața ce trebuie s'o arate *Revista scriitoarelor și scriitorilor români*.

Fane George Pajiște

S'a primit la redacție:

Cărți:

- Mircea Alexiu: *Invinșii*. — Sibiu.
- Gh. Ciripan: *Organizarea și valorificarea muncii prin cooperatie*. — Timișoara. *Caritatea* — Timișoara.
- Petre A. Butucea: *Alb din miazănoapte*. — București.

Calendare:

- Gh. Ciripan: »*Calendarul Tinerețului*« pe anul 1939.

Reviste:

- *Revista Scriitoarelor și Scriitorilor Români*. — Buc. — An. XII. Nr. 11—12. — Nov. Dec. 1938.
- *Invățătorul Bănățean*. — Lugoj. — An. II. Nr. 8—9. — Oct.-Nov. 1938.
- *Biserica și Școala*. — Arad. — An. LXII. Nr. 51. — 18 Dec. 1938.
- *Innoirea*. — Arad. — An. II. Nr. 5, 6. — 1—15 Dec. 1938.
- *România Eroică*. — Cluj. — An. II. Nr. 7. — Nov. 1938.
- *Decalogul*. — Buc. — An. III. Nr. 83. — 1 Dec. 1938.
- *Front Literar*. — Brașov. — An. III. Seria II. Nr. 5—6. — Oct.-Nov. 1938.
- *Brazde Bănățene*. — Timișoara. — An. I. Nr. 1—2. — Nov.-Dec. 1938.
- *Tinerețea*. — Buc. — An. IV. Nr. 7—8. — Oct.-Nov. 1938.
- *Raza Literară*. — Buc. — An. VII. Seria II. Nr. 1. — Nov. 1938.
- *Progresul*. — Buc. — An. IV. Nr. 51. — 1 Dec. 1938.
- *Fapta*. — Călărași. — An. II. Nr. 24. — 10 Dec. 1938.
- *Epigrama*. — Buc. — An. I. Nr. 1. — Dec. 1938.
- *Munții Apușeni*. — Alba Iulia. — An. I. Nr. 3. — Dec. 1938.
- *Innoirea*. — Arad. — An. II. Nr. 7—8. — 15. Dec. 1. Ianuarie 1939.

Ziare:

- *Biruința*. — Timișoara. — An. VI. — Dec. 1938.
- *Noua Gazeta de Vest*. — Oradea. — An. III. — Dec. 1938.
- *Drapelul*. — Arad. — An. V. — Dec. 1938.
- *Frontul de Vest*. — Arad. — An. II. — Dec. 1938.
- *Renașterea*. — Oradea. — An. II. — Dec. 1938.

— *Tribuna*. — Arad. — An. II. — Dec. 1938.

— *Timpul Provinciei*. — Arad. — An. II. — Dec. 1938

— *Opinia Capitalei*. — Buc. — An. II. — Dec. 1938.

— *Bacăul*. — Bacău. — An. XVI. — Dec. 1938.

Informații literare

Moara roșie se intitulează romanul dlui Gh. Atanasiu, care va apare în editura «Cugetarea».

Spre documentare publicăm un fragment din acest roman.

A apărut «Epigrama» revistă de epigrame sub direcția dlui Virgiliu Slăvescu, pe luna Decembrie.

D. Ion. B. Mureșanu, publicist din Caransebeș a pus sub tipar «Antologia liricii bănățene».

O nouă revistă literară va apare sub conducerea unui grup de tineri literați, în metropola Banatului.

(Vom reveni.)

Poetul Pavel Butan, va apare de Crăciun cu volumul de versuri «Candele de gând» în editura *Sbucium* din Ploiești.

Invinșii e «botezat» volumul de nuvele al dlui Mircea Alexiu, apărut la Sibiu în colecția publicațiilor grupării intelectuale «Thesis»

Am primit la redacție: Organizarea și valorificarea muncii prin cooperatie: Caritatea; și Calendarul tinerețului, pe anul 1939, — lucrările dlui Gheorghe Ciripan.

In ultimul timp, am primit «Lucian Blaga, energie românească» semnată de distinsul scriitor Vasile Băncilă. (Vom reveni).

Toți domnii autori si editori sunt rugați a trimite operele pentru recenzii, în dublu exemplar,

---

Urăm tuturor abonaților și cititorilor revistei noastre:

Sărbători fericite!
